

باسمه تعالی

سخن سردبیر

ضرورت‌های نوین در آموزش تاریخ

برخلاف آن چه که تصور می‌شود تاریخ سنت‌گراست و به نوآوری در عرصه تحقیق و تألیف کمتر روی می‌آورد، تاریخچه این علم نشان می‌دهد که تا چه اندازه تاریخنگاری و تاریخنگری توأم با تغییر و تحول بوده است. فهرست بلندی از مورخان، تألیفات گوناگون آنان، تنوع و تفاوت سبک و سیاق آنان در تحقیق و تألیف تاریخ، بر این مدعا گواهی می‌دهد. در هر عصری و برای هر نسلی مورخان، تاریخ را به تناسب سطح علمی و نیاز فرهنگی همان عصر و نسل عرضه کرده‌اند. قابلیت انطباق‌پذیری تاریخ به همراه ضرورت اجتناب‌ناپذیر پرداختن به آن موجب شده است، تا این حوزه از دانش بشری به نحوی اجتناب‌ناپذیر و بدون وقفه به طور رسمی یا غیررسمی سهمی اساسی در تعلیم و تربیت عمومی یا تخصصی جوامع داشته باشد!

در روزگار ما نیز تاریخ بی‌نیاز از تحول و تغییر نیست. قرن بیستم شاهد ظهور چندین مکتب تاریخنگاری بوده است. مکتب تاریخنگاری «آنالز» که در اوایل قرن بیستم میلادی به وسیله فرانسویان پایه‌گذاری شد، اکنون طرفداران بسیار یافته و تألیفات فراوانی آن شیوه عرضه شده است.

تکنولوژی جدید در عرصه سمعی و بصری و نیز تجهیزات الکترونیکی و ارتباطی، تحولی اساسی در امر آموزش پدید آورده و عرصه‌های نوینی را پیش روی بشر قرار داده است. بسیاری از کشورها تحت تأثیر تحولات تکنیکی یا ناگزیری بازسازی سیاسی و فرهنگی خود، یا به ضرورت توسعه همه جانبه و نیازهای جدید جمعیتی خویش، اقدام به بازنگری در مبانی تاریخی خویش و نوگرایی در زمینه آموزش تاریخ کرده‌اند. در کشور ژاپن تاریخنگاری کوشیده است تلفیق سنت و تجدد را بیشتر نشان دهد. در آلمان کتابهای درس تاریخ سعی کرده است مفهوم توسعه اقتصادی و تاریخ تحول اقتصادی را نشان دهد. در انگلستان بیشتر مفهومی اجتماعی و در فرانسه رویکردی فرهنگی به تاریخ، مطرح شده است. در ایالات متحده آمریکا، کانادا و استرالیا سعی شده است درس تاریخ بیانگر نحوه تکوین زندگی مشترک مردمانی باشد که از جاهای مختلف جهان در آن کشورها گرد آمده‌اند و ملت جدیدی را ساخته‌اند. ساختن تاریخی با قاعده گسترده که ریشه‌های متعددی را برای مبدأ تاریخ ملی نشان دهد و سپس نشان دادن وحدتی که مبنای مدنیت و منافع مشترک و به عبارتی دموکراسی باشد مورد اهتمام آنها بوده است. تحولاتی از این دست را بسیار می‌توان سراغ گرفت و هنوز نیز تحولات جدیدی در راه است که ذکر آن به طول می‌انجامد.

امروز استفاده از گردش علمی در آموزش تاریخ نظیر بازدید از آثار تاریخی و موزه‌ها امری ساده و پیش پا افتاده به شمار می‌آید. در بسیاری از کشورها در سطح دکتری رشته‌ای به نام «آموزش تاریخ» ایجاد شده است که ترقی قواعد تربیتی و بهبود تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی در درس تاریخ را پی‌گیری می‌کند.

همه موارد فوق نشان می‌دهد که ما نیز باید در جهت متحول ساختن آموزش تاریخ، گام‌های مؤثر و بلندی برداریم. تلاش‌هایی که در سالیان اخیر صورت گرفته همه ارزشمند و مفید است اما وافی به مقصود نیست. جامعه ما جامعه‌ای جوان است و نیازهای نوین دارد. تاریخ کهن ما، احتیاج به رویکردهای جدید تحقیقی دارد و لازم است به شیوه‌ای نوین در عرضه و ارائه آن همت گماشت. جهانگردی بیش از پیش به میراث فرهنگی و تاریخی روی آورده است. شرایط جدیدی در روابط بین‌الملل شکل می‌گیرد و تحولات متعددی در ممالک همسایه ما از نظر روی آوردن به تاریخ در سالیان اخیر رخ داده است. بدین لحاظ و دلایل متعدد و بسیار دیگر لازم است مدام به متحول ساختن درس تاریخ پرداخت.